

Другий тур X Української олімпіади з лінгвістики

26 березня 2023 р.

Старші класи

Максимальна оцінка за кожну з чотирьох задач — 20 балів

Час виконання роботи — 4 години

Пояснювати, як саме ви знайшли описаний вами набір закономірностей, або «математично» його обґрунтовувати не потрібно:

- *гірше*: «поглянувши на речення 5 і 10, у яких використовується префікс X-, а в перекладах фігурує форма множини, робимо висновок, що множина утворюється додаванням до слова префікса X-»;
- *краще*: «у даній мові форма множини утворюється додаванням до слова префікса X-».

1. Чува́бо

Данило Мисак

Нижче подано декілька словосполучень та вказано, яким словом у них слід перекладати мовою чувабо вказівні займенники (слова «ця», «ті» й подібні):

Вираз	Займенник
це вітання	ńtti
ті ювеліри	ábo
ота ворожка	óddûle
ті дерева	éso
ота слава	ńttîle
цей кошик	óbu

Вираз	Займенник
цей раб	óddu
ці ножі	ési
ті ворожки	ábo
ця хата	óbu
отой голод	ńttîle
оті діти	ábâle

Завдання. Вкажіть, який займенник слід ужити, перекладаючи кожен із таких виразів:

ті хати, отой ювелір, ця слава, ця дитина, отой ніж, ці раби,
оті батоги, та ненависть, ці візки, те зерня, оті друзі, та чародійка.

Примітка. Мова чува́бо належить до нігеро-конголезької родини. Нею розмовляють близько мільйона осіб у Мозамбіку.

Риски $\acute{\text{}}$ та $\hat{\text{}}$ над літерами позначають особливу вимову відповідних звуків — тони. Тони є важливим елементом мови чувабо.

Нижче подано дієслівні форми мови іну́ктитут разом із перекладами:

1	kaṛiṅṅilagit Я не колю тебе?	7	tuuṅṅiliuk Ти не б'єш її?
2	ḡanuṅavaatit Він ображає тебе?	8	naalakṛiuk Ти слухаєш її?
3	isuḡḡiliṅa Хай він втішає мене.	9	kunigliṅa Хай він цілує мене.
4	niḡtuṅṅiliuk Ти не хвалиш її?	10	isaṅṅilaaṅa Він не повчає мене?
5	isavauk Він повчає її?	11	isuḡḡivagit Я втішаю тебе?
6	ikaḡuḡṛaaṅa Він допомагає мені?	12	naalagliṅa Хай він слухає мене.

Завдання 1. Перекладіть українською:

13	kuniṅṅilagit	16	niḡturliuk
14	kaṛivaṅa	17	isuḡḡiviṅa
15	tuuḡṛaatit		

Завдання 2. Перекладіть мовою іну́ктитут:

18	Він цілує її?	23	Ти ображаєш її?
19	Ти повчаєш мене?	24	Я слухаю тебе?
20	Він не б'є тебе?	25	Він не втішає її?
21	Ти хвалиш мене?	26	Хай він допомагає тобі.
22	Хай він коле її.		

Примітка. Іну́ктитут — одна з корінних мов Канади, якою розмовляють близько 40 тисяч осіб. Належить до ескімосько-алеутської мовної родини.

Літера *ṅ* позначає той самий приголосний, що й *ng* в англійському слові *sing*; літери *q* та *r* позначають звуки, подібні до *k* та *g* відповідно, але вимовлені з дещо глибше розташованим язиком.

Нижче подано 10 груп слів мовою лаху. Відомо, що якісь дві з цих груп складаються з запозичених слів, а решта вісім — із незапозичених:

Група	Слова
1	bê, dì, gò, khô, pô, qè
2	chà, fà, hâ, khò, qhō, šê, vā
3	bò, jà, jê, kâ, mô, pī, vâ
4	gò, jâ, qā, qô, šō, vî
5	chû, gî, kê, mī, pē, šī

Група	Слова
6	bè, gè, hā, kī, phī, thā, yô
7	dû, mē, nò, thô, tò, tû
8	bā, jā, khē, phà, šà, yō
9	dô, gî, kà, nū, ñà, pû
10	chî, jî, mē, šû, tì, yè

Завдання 1. Які дві групи містять запозичені слова?

Завдання 2. Розділіть такі слова на запозичені та незапозичені:

cō, dā, fā, gū, hò, jì, khè, nê, ñā, pà, phà, qhô, šê, thī, yê, yō.

Примітка. Мова лаху належить до тибето-бірманської гілки сино-тибетської мовної родини. Нею розмовляють близько 600 тисяч осіб у Китаї та Південно-Східній Азії.

Літери *ε* та *ο* позначають звуки, що вимовляються як *e* та *o* відповідно, але з ширше відкритим ротом. Літера *î* позначає звук, проміжний між українськими *і* та *у*; літера *ə* — звук між *e* та *o*. Буква *š* вимовляється приблизно як українська *ш*; *g̃* — приблизно як *г*; *c* — як *ч*; *j* — як *дж*; *q* — як *к*, тільки глибше у горлі; *y* — як *ж*; *ñ* — як *ng* в англійському *sing*. Літера *h* після приголосної позначає придихову вимову цієї приголосної. Позначки над голосними позначають тони — особливий спосіб вимови цих голосних.

Нижче подано вирази мокшанською мовою разом із їхніми перекладами українською:

Мокшанська	Українська
види кядь	довірена людина
корожень сельме	вирлоокій
куень сельме	прищ
куй	змія
оржа пей	хапкий, хваткий
оржа сельме	проникливий (про погляд)
оцю пря корож	пугач
пей ведь	слина
пильге прамс	молити, просити
сускомс кяль, сускомс сур	промовчати
тёждя кядь	людина, що приносить удачу
тёждя пря	дурненький, легковажний
тонгомс пильге	пролізти
тонгомс пря	настирливо втрутитися

Завдання 1. Установіть відповідності між такими мокшанськими виразами та їхніми перекладами українською:

кучка сур кяль кядь кучка кядь пукша кядь шовонь
оцю сур пей пильге полда пильге пукша пря кучка
 пря сур сельмоведь шовонь

великий палець долоня вказівний палець литка
біцепс задня сторона долоні зуб потилиця
середній палець сльоза тім'я язик щиколотка

Завдання 2. Перекладіть мокшанською такі поняття, якщо відомо, що кожне з них можна перекласти одним словом:

впасти гострий засунути легкий м'яз правий
прикусити середина, центр сова суглоб

Примітка. Мокшанська мова належить до мордовської гілки уральської мовної родини. Цією мовою розмовляє близько 250 тисяч осіб у Росії.

Вирлоокій — який має витріщені очі.

Пугач — великий птах родини совових.